

Motion till riksdagen 2008/09:N6

av **Tomas Eneroth m.fl. (s)**
med anledning av redog. 2008/09:RRS7

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående Regeringens försäljning av åtta procent av aktierna i Telia Sonera

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bemyndigandet till regeringen att sälja ut Telia Sonera bör dras tillbaka.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att eventuella kommande utförsäljningar bereds i enlighet med regeringsformens beredningskrav.

Motivering

Staten är en viktig företagsägare i Sverige. Totalt äger vi gemensamt, helt eller delvis, 53 företag. De representerar stora värden och är stora arbetsgivare. 2007 omsatte de statligt ägda företagen 336 miljarder kronor och resultatet efter skatt uppgick till 53,6 miljarder kronor. Företagens utdelningar till staten för verksamhetsåret 2007 uppgick till drygt 31 miljarder kronor. År 2006 var utdelningen till statskassan den högsta någonsin, 37 miljarder kronor. Det innebär en ökning med 39 procent från 2005 då utdelningen till staten var 26,5 miljarder kronor. Utdelningarna till staten under de senaste tre åren uppgår därmed till totalt 94,6 miljarder kronor.

Efter den borgerliga regeringens utförsäljningar av statliga företag till ett värde av nästan 120 miljarder kronor värderas det kvarvarande innehavet i dag till 750 miljarder kronor. Detta innebär en mycket kraftig värdeutveckling sedan 2002 då värdet för det totala statliga företagsinnehavet uppgick till cirka 350 miljarder kronor, enligt Näringsdepartementet. Under denna period har värdet således mer än fördubblats.

Fel! Okänt namn på

Det faktum att de statliga företagen är mycket välskötta och varje år ger viktiga bidrag till välfärden ger därmed inte några hållbara skäl till varför regeringens omfattande utförsäljningar nu brådskande måste genomföras. Detta medför sammantaget ett stort ansvar och ställer krav på en långsiktig och professionell förvaltning. Regeringen har inte tagit detta ansvar. De statliga företagens utdelningar ger varje år viktiga intäkter som kan användas till investeringar i vård, skola och omsorg, något som naturligtvis kommer att försvinna i och med att de statliga företagen säljs ut. När företagen säljs ut är det rimligen också slut på utdelningarna till statskassan och en hög kontinuerlig avkastning har bytts mot en engångssumma.

Genom att använda utförsäljningsmiljarderna till att betala av på statsskulden minskar statens räntekostnader, men samtidigt går staten också miste om stora utdelningar.

Tillsammans delade de sex företagen högst upp på regeringens utförsäljningslista bara 2007 ut drygt 16 miljarder kronor till statskassan. Det är dubbelt så hög avkastning som om företagen i stället sålts för att betala av på statsskulden, vilket regeringen nu redan hunnit göra i tre av fallen. Regeringen bortser dessutom i sina kalkyler helt från bolagens värdeökning. En avkastningsanalys kan inte bara ta hänsyn till den årliga utdelningen utan måste också innefatta värdeökningen. Annars skulle ingen äga aktier i företag där utdelningarna, dvs. direktavkastningen, understiger låneräntan.

Regeringen vill sälja ut statliga företag till ett värde om minst 50 miljarder kronor per år, eller 200 miljarder kronor under mandatperioden. Regeringens långsiktiga mål är att alla statliga företag som verkar på konkurrensutsatta marknader, vilket motsvarar större delen av värdet i den statliga bolagsgruppen, på sikt ska säljas ut. Redan har både Posten och Apoteket lagts till regeringens ursprungliga utförsäljningslista.

Faktum kvarstår dock att utförsäljningarna är en usel affär för staten. Inga som helst ekonomiska eller rationella grunder till varför utförsäljningarna nu måste genomföras har ännu anförts av regeringen. Regeringens utförsäljningar grundar sig därmed helt och hållet på ideologiska argument, att staten inte ska äga. Detta innebär att de ideologiska skygglapparna har fått ersätta rationella och ekonomiska överväganden, och med all sannolikhet kommer det att stå svenska skattebetalare mycket dyrt.

Telia Sonera är ett bra exempel på hur ett ansvarstagande och långsiktigt statligt ägande kan bidra till att skapa mycket större värden, såväl ekonomiska som samhälleliga, än utförsäljningens engångsintäkter. För Telia Sonera har det statliga ägandet varit av mycket stor vikt för utvecklingen av bolaget under en period av sammanslagningar och internationell expansion. Och i dag spelar företaget en avgörande roll för Sveriges position som ett ledande IT- och telekomland. Huvudkontoret i Stockholm och FoU-verksamheten i Sverige bidrar också väsentligt till Sveriges attraktionskraft. Telia Sonera är dessutom det enda företag som kan erbjuda en rikstäckande infrastruktur vad gäller bredbandsfibrer och telefonkablar. Vem som i fortsättningen ska äga accessnätet, eller kopparnätet som det också kallas, är därför av en mycket stor betydelse, inte minst av konkurrenshänsyn, men Försvaret har även fört fram säkerhetsaspekter på regeringens planer att sälja ut kopparnätet.

Fel! Okänt namn på

Trots att mycket stora gemensamma tillgångar nu står på spel och trots upprepade påstötningar från oss socialdemokrater har regeringen fortfarande inte redogjort för utförsäljningarnas konsekvenser för de berörda marknaderna, jobben eller statsfinanserna. Istället har man hänvisat till sitt valmanifest. Dock nämns utförsäljningarna inte någonstans i Alliansens gemensamma valmanifest, och det folkliga mandat som regeringen återkommande hänvisar till för dessa utförsäljningar är därmed mycket tveksamt.

Hantering av ärendet kring utförsäljningen av statliga företag har dessutom präglats av en regelmässig brist på öppenhet, insyn och dialog. I stället har regeringen valt att skynda på processen till varje pris. Detta är ett respektlöst sätt att hantera svenska folkets gemensamma egendom till ett värd av flera hundra miljarder kronor. Vi delar i stort Riksrevisionens kritik mot hur regeringen genomförde utförsäljningen av 8 % i Telia Sonera. Riksrevisionens granskning stärker bara ytterligare bilden av en regering som hellre säljer snabbt än till ett bra pris. Det lovar inte gott inför de fortsatta utförsäljningar som regeringen bundit sig vid.

Riksrevisionens granskning av regeringens utförsäljning visar att priset var rimligt, men bara utifrån den låga ambitionsnivån med bl.a. begränsade marknadsföringsinsatser och en mycket forcerad utförsäljningsprocess på kort tid. Transaktionen planerades och genomfördes, enligt Riksrevisionens bedömning, nu i stället under tidspress. Rabatten blev därmed hög. Priset per aktie var lägre i förhållande till börsens stängningskurs dagen innan transaktionen påbörjades, vilket inte är ovanligt vid försäljning av större aktieposter. Denna s.k. rabatt, d.v.s. skillnaden mellan erhållet pris per aktie och börskursen, var dock relativt hög i jämförelse med liknande transaktioner som regeringen fått information om, innan beslut fattades om att genomföra försäljningen. Rabatten var också hög för en transaktion där säljaren lämnar de tydliga stabiliserande beskederna att man kvarstår som huvudägare, att man är öppen för en framtida strukturaffär och att man garanterar att inga ytterligare aktier säljs över börsen före april 2008. Riksrevisionen bedömer att förutsättningar för en transaktion med lägre rabatt hade kunnat skapas om regeringen hade gett de banker som genomförde försäljningen i uppdrag att verka för en lägre rabatt samt också skapat tydliga incitament för att bankerna skulle verka för ett högt pris i förhållande till börskursen. Regeringskansliet kunde även enligt Riksrevisionen ha agerat mer aktivt med bankerna under transaktionen.

Regeringen har under hela utredningsprocessen kritiserats kraftigt för sin bristande dokumentation och undermåliga underlag, t.ex. den fullständiga avsaknaden av konsekvensanalyser. Riksrevisionen konstaterar nu också att dokumentationen kring försäljningen av 8 % i Telia Sonera brast. Enligt Riksrevisionen visar granskningen att underlaget för regeringens redovisning i budgetpropositionen om hur försäljningen genomfördes saknas i väsentliga avseenden. Något som också försvårar Regeringskansliets egen uppföljning och försämrar förutsättningarna att kunna ta fram ett adekvat underlag för lärande inför kommande försäljningar. Regeringen bör därför, om utförsäljningarna fortsätter, anmodas att i fortsättningen följa grundlagens beredningskrav.

Fel! Okänt namn på

Vi socialdemokrater anser sammanfattningsvis att Riksrevisionens granskning av hur regeringen hanterat utförsäljningen av 8 % i Telia Sonera ytterligare stärker skälen till att riksdagen ska återta regeringens bemyndigande om ett fortsatt minskat ägande i Telia Sonera. Fortsatt fria händer åt regeringen riskerar att bli mycket dyrt för svenska folket.

Stockholm den 25 november 2008

Tomas Eneroth (s)

Carina Adolfsson Elgestam (s)

Krister Örnfjäder (s)

Börje Vestlund (s)

Renée Jeryd (s)

Alf Eriksson (s)

Karin Åström (s)

Eva-Lena Jansson (s)